

Valdsbýti og tulkning av stjórnarlógum

Við hesi útgávu verður hol sett á fimta árgangin av Føroyskum Lógar Riti. Í seinastuni hevur gingið heldur striltið at fáa tilfar til vega, og er hetta orsøkin til, at fyrsta útgávan av árgangi 2005 ikki kemur fyrr enn nú, árið er farið at halla. Ritið kann tó ikki dúva upp á, at limirnir í ritstjórnini lata allar greinarnar, ella at mesta tilfarið stavar frá einstøkum tiltøkum sum ráðstevnum og líknandi. Einum riti sum lógarritinum verður bara lív lagað, um støðugur áhugi er millum føroyskar lögfrøðingar at framleiða og lata ritinum tilfar, og júst her liggur trupulleikin framvegis, tí tað tykist ikki liggja til føroyskir lögfrøðingar at skriva um lögfrøði.

Í ritinum hesa ferð eru tríggjar greinar, og sum so mangan mala evnini um politikk, søgu og stjórnarrætt.

Rúni Rasmussen hevur forvitnisliga grein um valdsbýtislærana, ið fyrr er prentað sum partur av Fyrra Flaggdagsáliti. Rúni fer heilt aftur til politiskt-heimspakiligu røturnar hjá hesi læru og fylgir henni síðan fram í tíð og vísir við døminum seinna stýriskipanalógin á, hvussu óheppið tað er, tá hugtøk og læru fáa sjálvsagda virðing og óumhugsað og óhóskandi verða nýtt í øðrvísi samanhangi.

Zakarias Wang er helst fremsti kennari av stjórnarsøgu Føroya á lívi í dag. Fyrr hevur Zakarias skrivað mikið um, at Føroyar og Grønland av røttum mugu metast sum partar av gamla Noregs Ríki heldur enn verandi Danmarkar Ríki. Í greinini hesa ferð tekur Zakarias eitt skilt, men kortini øðrvísi, evni upp, har hann grundgevrur fyri, at Kongslógin frá 1665 ongan rætt hevði sum stjórnarlóg. Sambært Zakariasi vóru røttu stjórnarlógirnar fyri Danmarkar og Noregs Ríki, stjórnarlógirnar, *sanctio pragmatica*, ið vóru samtyktar av stættunum í báðum ríkjum í 1661/62. Sambært upprunaligu ætlanini góvu hesar sonnu stjórnarskipanir als ikki kongi einaveldi í tí absolutta týdningi, ið seinni varð lagt í Kongslógina frá 1665; heldur var talan um svikaráð frá sjálvsóknum kreftum, ið onki mandat høvdu til at skipa hesi stjórnarviðurskipti. Hesi sjónarmið hjá Zakariasi eru óvanlig og søgufrøðiliga áhugaverd og áttu tí at vakt ans eisini uttan fyri føroysku landoddarnar.

Triðju greinina hesa ferð hava Birita S. Samuelsen og Gunn Ellefsen skrivað.

Evnið, tær báðar taka upp, er um heimarætt ella ríkisborgararætt og ásetingina í heimastýrisslóginum um at vera heimahoyrandi í Føroyum. Tær megna at vísa, at hugtakið „heimahoyrandi í Føroyum“ er meira samansett, enn tey flestu mugu geva sær far um. Serliga er áhugavert at lesa samanberingina við álendsku heimastýrisskipanina, ið vit kunnu læra nóg av, tá tað snýr seg um ríkisborgararætt og heimarætt.

Í sambandi við seinastu útgávu, FLR, Vol. 4, No. 3, mars 2005, vóru vit so óansin at gera eitt mistak í sambandi við greinina hjá Trinemiu Johannesen, „Offentlige fonde på Færøerne“. Prentsmiðjan kom at strika seinastu tvær síðurnar í greinini, og tá samskiptið millum prentsmiðjuna og ritstjórnina ikki var nóg gott, varð mistakið ikki rættað. Tí komu niðurstøðan og seinastu fyra reglubrotini áðrenn niðurstøðuna ikki við í tað prentaðu greinina, ið sostatt endaði uttan enda. Vit eru sera keddi av hesum mistaki og biðja høvund og haldarar halda okkum til góðar. Vantandi síðurnar í greinini „Offentlige fonde på Færøerne“ verða prentaðar til seinast í hesi útgávu.